

Inspektion af Københavns Fængsler,
Afdeling 2. Vest (kvindeafdelingen),
den 24. april 2012

ENDELIG

Dok.nr. 12/03559-22/ PH

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	3
2. Generelt	4
3. Bygningsmæssige forhold.....	5
4. Kvindernes forhold	8
4.1. Generelt	8
4.2. Kvindernes forhold i Københavns Fængsler	9
4.2.1. Forholdet mellem kvindelige og mandlige indsatte.....	10
4.2.2. Særlige tilbud til de kvindelige indsatte.....	12
5. Spørgsmål, der blev rejst af talsmanden og den anden indsatte	13
5.1. Toilet- og bedefaciliteter	13
5.2. Belægning, herunder overbelægning	15
5.3. Boldspil mv.....	20
5.4. Forplejning	21
5.5. Talsmandsarbejde	22
5.6. Anonymitet	22
5.7. Andre forhold	24
Opfølgning	25
Underretning	25

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand, som ændret ved lov nr. 502 af 12. juni 2009) foretog ombudsmanden den 24. april 2012 inspektion af Københavns Fængsler, afdeling 2. Vest. I daglig tale kaldes afdelingen for kvindeafdelingen (selv om den ikke er forbeholdt kvinder, jf. pkt. 2), og i det følgende vil afdelingen også blive omtalt som kvindeafdelingen.

Ombudsmanden har tidligere foretaget inspektion af kvindeafdelingen. Det skete som led i en inspektion den 9. og 10. juni 2004 af Københavns Fængsler, Vestre Fængsel. Rapporten og opfølgingsrapporter om denne inspektion findes på ombudsmandens hjemmeside, www.ombudsmanden.dk, under "Find/Inspektioner efter inspektionstype/Arresthuse".

Inspektionen den 24. april 2012 af kvindeafdelingen i Københavns Fængsler bestod af samtaler med ledelsen og personalerepræsentanter, samtaler med en indsat og besigtigelse af afdelingen.

Forud for inspektionen (den 19. april 2012) havde ombudsmanden modtaget en opringning fra afdelingens daværende talsmand, der ikke kunne være til stede under inspektionen. Under inspektionen fik ombudsmanden udleveret et brev af 22. april 2012, som talsmanden havde skrevet som opfølgning på denne samtale.

Den indsatte, som ombudsmanden havde samtale med under inspektionen, oplyste, at hun havde talt med både talsmanden og de andre indsatte på afdelingen, og at hun og talsmanden havde aftalt, at hun talte med ombudsmanden, da talsmanden ikke selv kunne være til stede. Hun bragte også nogle forhold frem, som talsmanden ikke havde nævnt over for ombudsmanden, hverken under telefonsamtalen eller i brevet af 22. april 2012. Ombudsmanden spurgte også til forskellige forhold.

De forhold, som talsmanden og den anden indsatte bragte frem under samtalerne og i brevet af 22. april 2012, forelagde ombudsmanden for ledelsen dels under den afsluttende samtale og dels i forbindelse med, at ombudsmanden i breve af 14. maj 2012 til talsmanden og den anden indsatte fulgte op på samtalerne og den skriftlige henven-

delse. I den forbindelse bad ombudsmanden Københavns Fængsler om en tilbagemelding på nogle forhold, og en sådan tilbagemelding modtog jeg i brev af 11. juni 2012 med bilag fra fængslet.

Forud for inspektionen modtog ombudsmanden med brev af 17. april 2012 forskelligt skriftligt materiale fra Københavns Fængsler, herunder referater af de seneste tre møder med alle talsmændene i Københavns Fængsler – som talsmanden for kvindeafdelingen også deltager i – og referater af de seneste tre talsmandsmøder på kvindeafdelingen, der holdes en gang om måneden. Flere af de spørgsmål, som talsmanden og den anden indsatte bragte frem, er også omtalt i disse referater.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Københavns Fængsler og Direktoratet for Kriminalforsorgen, for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold, der er beskrevet i rapporten. Jeg har ikke modtaget sådanne bemærkninger.

2. Generelt

Kvindeafdelingen i Københavns Fængsler er en del af Københavns Fængslers afdeling 2, der ud over kvindeafdelingen består af afdeling 1. Vest (afdelingen for negativt stærke indsatte) og Vestre Hospital, alle på Vestre Fængsel, samt Blegdamsvejens Fængsel. Afdeling 2 ledes af en afdelingsleder, og kvindeafdelingens daglige ledelse varetages af en områdeleder.

Kvindeafdelingen er et almindeligt belægningsafsnit, der fortrinsvis anvendes til kvindelige indsatte, men hvis der er pladmangel andre steder i fængslet, kan der også placeres mandlige indsatte på afdelingen. Afdelingen er således ikke forbeholdt kvindelige indsatte.

Afdelingen har plads til 33 indsatte, der er fordelt på to etager. Der er 14 pladser på 3. etage og 19 pladser på 4. etage.

I modsætning til de andre afdelinger i Københavns Fængsler har de indsatte på kvindeafdelingen mere udstrakte muligheder for fællesskab, idet celledørene (ifølge Københavns Fængsler hjemmeside, www.kf3.dk) generelt er åbne det meste af dagen. Dørene låses dog, hvis der findes behov for det.

3. Bygningmæssige forhold

Kvindeafdelingen er kort beskrevet i pkt. 2.3.2 i rapporten om inspektionen i 2004 og på Københavns Fængslers hjemmeside. Som anført begge steder blev afdelingen istandsat og ombygget i år 2000, og der blev i den forbindelse isat nye, større vinduer.

I brevet af 11. juni 2012 har Københavns Fængsler oplyst, at cellevinduerne planlægges udskiftet som led i den samlede udskiftning af cellevinduer på Vestre Fængsel, som fængslet var/er i gang med, men at der herudover ikke er aktuelle arbejder, projekter eller planer vedrørende de bygningmæssige forhold på afdelingen. Af et referat af et møde den 7. februar 2012 med den samlede talsmandsgruppe fremgår det, at der i forbindelse med opsætningen af de nye vinduer vil(le) blive installeret bedre udluftningsmulighed. Utilstrækkelig udluftning på afdelingen var blandt de spørgsmål, som både talsmanden og den anden indsatte klagede over, jf. nedenfor.

På tidspunktet for inspektionen var fængslet i færd med at renovere celler på afdelingen og at udskifte tv-apparater. Udskiftningen af tv-apparater var et led i en udskiftning af tv-apparater i hele fængslet, som fængslet var i færd med.

Kvindeafdelingens celler ligger på 3. og 4. etage, og der er fællesfaciliteter på fløjens loftetage. Fællesfaciliteterne omfatter, som også nævnt i rapporten fra inspektionen i 2004, lokaler, der i dagtimerne benyttes til motivationsprogrammet Projekt Menneske og i aftentimerne som fritidslokaler for de indsatte på kvindeafdelingen. Indretningen er fortsat som beskrevet i rapporten fra inspektionen i 2004 (et gangareal, hvor der denne gang stod et bordtennisbord og et bordfodboldspil, et kondirum og et fællesskabsrum med billardbord og en sofagrube mv.). Ombudsmanden noterede sig også denne gang, at der i kondirummet var opsat vejledninger i brugen af motionsredskaberne.

Der er et separat gårdtursareal tilknyttet afdelingen. Gårdtur er fælles for 3. og 4. etage.

Der er to toilet- og baderum på hver etage. Når der indsættes mænd på afdelingen (som kun sker på 3. etage, jf. nedenfor), forbeholdes det ene toilet til kvinderne og det andet til mændene. Den indsatte, som ombudsmanden talte med under inspektionen, nævnte dette forhold, jf. herom pkt. 5.1.

For så vidt angår det ene af badeværelserne på kvindeafdelingen fremgår det af referatet af det ovenfor nævnte talsmandsmøde den 7. februar 2012, at det var blevet un-

dersøgt, om der var svamp på dette badeværelse, men det viste sig ikke at være tilfældet.

Både talsmanden og den anden indsatte klagede over forskellige forhold vedrørende de bygningsmæssige forhold, men oplyste samtidig, at nogle forhold var blevet ordnet siden varslingen af inspektionen. Blandt de øvrige bygningsmæssige forhold rejste talsmanden og den anden indsatte bl.a. spørgsmål om udluftning på afdelingen.

Om dette forhold oplyste de indsatte, at der er begrænset adgang til frisk luft fra cellevinduerne, da de er dækket af et gitter, og at vinduerne i gavlen på gangen derfor næsten altid er åbne.

I den forbindelse blev det oplyst, at de fleste af de indsatte ryger, og at en stor del af personalet bruger den rygekabine, der er sat op på gangen til dem. Det blev desuden oplyst, at indeklimaet er dårligt, især om morgenen, hvor alle celledøre er åbne og toilet og bad anvendes. Selv om det kun er tilladt de indsatte at ryge i egne celler for lukket dør, lugter der af røg på gangarealet.

De indsatte nævnte også, at de havde fået at vide, at de ovenlysvinduer, der er på afsnittet, kun må åbnes i begrænset omfang på grund af brandfare. De indsatte ville gerne have luftet ud f.eks. 10 minutter hver morgen og aften.

Ombudsmanden bemærkede ikke, at der lugtede af røg, da han opholdt sig på gangen, heller ikke selv om der var personale, der på det tidspunkt benyttede den rygekabine, der er sat op på gangen til dem. Der var dog heller ikke mange åbne celledøre, mens han opholdt sig på gangen. Ombudsmanden nævnte i brevet til de indsatte, at han gik ud fra, at det ikke kan undgås, at der trænger røg ud på gangen fra cellerne, når døre til celler, hvor der lige er blevet røget, er åbne.

På ombudsmandens spørgsmål herom oplyste ledelsen, at de nye cellevinduer ikke vil afhjælpe dette forhold. Men som nævnt ovenfor fremgår det af et referat af et møde den 7. februar 2012 med den samlede talsmandsgruppe, at der i forbindelse med op-sætningen af de nye vinduer ville blive installeret bedre udluftningsmulighed.

Ledelsen oplyste også, at ovenlysvinduerne åbnes indimellem. Ledelsen oplyste, at to fag kan åbnes, og at det er muligt at indstille et ur, så vinduerne f.eks. er åbne ½ time ad gangen. Vinduerne må ikke være konstant åbne.

I forbindelse med den skriftlige opfølgning til talsmanden og den anden indsatte bad ombudsmanden ledelsen om at uddybe det oplyste under inspektionen om mulighederne for at åbne ovenlysvinduerne.

I brevet af 11. juni 2012 har Københavns Fængsler oplyst følgende:

"I forbindelse med udskiftning af tagene på Vestre Fængsel i 2009-2010, blev de nye tage forsynet med ovenlysvinduer med mekanisk åbning af to vinduer i hvert fag. Vinduerne åbnes såvel i det ydre vinduesfag på taget samt det indre vindue i loftet/den panoptiske 'bue' til afdelingen. Før udskiftningen var ovenlysvinduerne faste i den ydre del. Om sommeren kunne et fag i det inderste vindue i perioder tages af/åbnes for at køle bygningen, dog uden udluftning til det fri.

I forbindelse med opsætning af de nye ovenlysvinduer ønskede fængslet at få forbedret ventilation/luftskiftet på afdelingerne. Derfor blev ovenlysvinduerne forsynet med 2 oplukkelige vinduer i hvert fag, der kan betjenes af personalet på afdelingerne. Det er op til personalet at åbne og evt. lukke ovenlysvinduerne for udluftning.

Ovenlysvinduerne betjenes via en trykknop med følgende muligheder:

Aktivering for åbning og lukning af ovenlysvinduerne foretages af personalet fra postværelse på 4. etage i fløjene.

Vinduerne lukker automatisk efter 4 timer, hvorefter trykknappen skal aktiveres igen hvis vinduet ønskes åbnet.

Ovenlysvinduerne lukker automatisk ved regn, stærk blæst eller hvis røgdetektorer på loftet bliver aktiveret.

For så vidt angår lukning ved brand/røg må ovenlysvinduerne kun åbnes igen efter aftale med brandvæsenet."

Jeg forstår det oplyste sådan, at det – som ledelsen også oplyste under inspektionen – er muligt at åbne vinduerne for udluftning efter behov, f.eks. i 10 minutter både morgen og aften som ønsket af de indsatte. Jeg forstår ligeledes det oplyste sådan, at der ikke vil være noget til hinder for at indføre en rutine, hvorefter der normalt foretages en sådan udluftning to gange om dagen.

Da jævnlig udluftning er godt for indeklimaet, går jeg på denne baggrund ud fra, at en sådan rutine kan indføres, og at personalet i øvrigt i videst muligt omfang vil imødekomme ønsker fra de indsatte om udluftning. Med disse bemærkninger har jeg noteret mig det oplyste.

4. Kvindernes forhold

4.1. Generelt

Folketingets Ombudsmands inspektionsafdeling havde i 2012 særligt opmærksomheden rettet mod kvinder i fængslerne, jf. en artikel af inspektionschef Lennart Frandsen, der er optrykt i Folketingets Ombudsmands beretning for 2011. Selv om kvindeafdelingen i Københavns Fængsler ikke er en fængselsafdeling, blev denne afdeling valgt til at blive inspiceret for nærmere at undersøge kvindernes forhold også på denne afdeling, herunder forholdet mellem mandlige og kvindelige indsatte i fængslet.

Baggrunden for ombudsmandens fokus på kvinder i fængslerne er, som anført i den nævnte artikel, bl.a. et udvalgsarbejde under Direktoratet for Kriminalforsorgen om fængslede kvinders vilkår. Udvalget blev nedsat i forlængelse af en forskningsrapport med titlen "Perspektiver på kvinders dagligdag i danske fængsler – erfaringer med kvinders og mænds fælles afsoning". Rapporten er udarbejdet af cand. psyk. Charlotte Mathiassen – på direktoratets bestilling – og er offentliggjort i begyndelsen af 2011.

Udvalgets hovedopgave var – med udgangspunkt i den nævnte rapport, politik og praksis i sammenlignelige lande samt internationale anbefalinger – at komme med en indstilling til placering og tilbud til kvindelige indsatte i fremtiden. Et enigt udvalg indstillede den 12. september 2011, at der etableres et rent kvindefængsel og tre regionale arrestfaciliteter for kvindelige varetægtsarrestanter, heraf ét i tilknytning til det foreslåede fængsel. Herudover pegede udvalget på muligheden for at etablere særskilte arrestafdelinger for kvindelige indsatte ved Københavns Fængsler og Arresthuset i Århus. Om baggrunden for denne indstilling er bl.a. anført følgende:

"Dette beror på en kombination af to overordnede og gensidigt afhængige hensyn:

- Hensynet til at sikre relevant resocialisering for kvindelige indsatte
- Hensynet til at sikre en værdig og tryk afsoning for de kvindelige indsatte

Således har udvalgets konklusion været, at det lille antal kvinder på hver institution vanskeliggør tilrettelæggelsen af relevante tilbud, da bl.a. beskæftigelse, fritid

og sikkerhedsniveau langt overvejende underordnes majoritetens, dvs. de mandlige indsatte, behov. Det har samtidig været konstateret, at den kønsblandede afsoning bevirker, at kvindelige indsatte udsættes for seksuel chikane i varieret omfang, samt at nogle kvindelige indsatte er i risiko for alvorligere overgreb.

Udvalget har i sine drøftelser forholdt sig til flere afsoningsmodeller og har efterfølgende søgt at anskueliggøre den nævnte indstilling i forhold til Kriminalforsorgens hovedopgave og principprogram. Udvalget finder, at selvom der også er forhold i principprogrammet, der taler for at bevare kønsblandede institutioner, så er der samlet set flest forhold, der taler imod, når alle principper og Kriminalforsorgens hovedopgave tages i betragtning.”

I brev af 7. januar 2013 har direktoratet orienteret mig om, at der i den nye flerårssaftale for kriminalforsorgen ikke er afsat midler til at etablere en institution kun for kvindelige afsonere. Det er i brevet anført, at kriminalforsorgen vil arbejde for at sikre, at kvinder kan afsone adskilt fra mænd.

Udvalgets indstilling og Charlotte Mathiassens rapport findes på kriminalforsorgens hjemmeside, www.kriminalforsorgen.dk.

4.2. Kvindernes forhold i Københavns Fængsler

Som nævnt i pkt. 2 placeres kvinder i Københavns Fængsler på en særlig afdeling. Der er dog, som også nævnt dette sted, ikke tale om en afdeling, der er forbeholdt de kvindelige indsatte, men om en afdeling fortrinsvis til kvinder. I tilfælde af overbelægning i fængslet vil der således også kunne placeres mænd på kvindeafdelingen. På inspektionstidspunktet var der mænd på afdelingen.

Når der er mænd på afdelingen, placeres de på 3. etage, mens 4. etage kun er for kvinder. 4. etage er således forbeholdt kvinder. 3. og 4. etage er adskilt, så de indsatte har ikke fri adgang til den anden etage.

Kvinderne på kvindeafdelingen kan være beskæftiget på fængslets arbejdspladser, herunder i køkkenet, hvor mange indsatte fra kvindeafdelingen er beskæftiget, men de kan også have celloarbejde på afdelingen. På inspektionstidspunktet var 7 indsatte fra afdelingen beskæftiget i køkkenet, og det blev oplyst, at der er venteliste til beskæftigelse i køkkenet. På inspektionstidspunktet var desuden knap 20 indsatte på afdelingen beskæftiget med celloarbejde, 4 som gangmænd (2 på hver etage) og en som ”vaskedame”.

De indsatte på kvindeafdelingen kan også deltage i undervisning sammen med fængslets øvrige indsatte. På inspektionstidspunktet var 11 indsatte tilknyttet skolen, heraf 3 i introduktionsforløb. Det er muligt at kombinere arbejde og undervisning.

Kvinderne kan også deltage i motivationsprogrammet Projekt Menneske, der foregår på afdelingen. Projekt Menneske er et stofafvænningsprogram udelukkende for kvinder.

Kvinder og mænd må godt have cellefællesskab på afdelingen, men det skal foregå på mandens celle og være for åben dør.

Kvinderne og mændene på afdelingen deler fritidsfaciliteterne på loftetagen og kan være sammen i fælleslokalet, men ikke i kondirummet. Under inspektionen blev det oplyst, at der må være højst 15 indsatte sammen ad gangen i fællesfaciliteterne, og at der er fællesskab i 2 timer hver aften. Det blev endvidere oplyst, at det afhænger af antallet af mænd på afdelingen, hvordan fællesskab i fællesskabsfaciliteterne afvikles. Det kan foregå enten etagevis, mænd for sig og kvinder for sig eller mænd og kvinder sammen. Hvis der er få, der ønsker fællesskab i fritidslokalerne, vil de indsatte kunne få fællesskab hver dag, og ellers hver 2. dag. Der er altid et personalemedlem til stede, når lokalerne benyttes.

Der er også mulighed for at komme i hallen. Der er oprettet et zumbahold udelukkende for kvinder.

Gårdtur er som tidligere nævnt fælles for 3. og 4. etage, og mænd og kvinder, herunder de kvinder, der er placeret på 4. etage, har således gårdtur sammen.

Den indsatte, som ombudsmanden havde samtale med under inspektionen, gjorde opmærksom på enkelte problemer vedrørende kvindernes forhold i fængslet. Jeg henviser til pkt. 4.2.1, 5.1 og 5.2 nedenfor.

4.2.1. Forholdet mellem kvindelige og mandlige indsatte

Det fremgår af et af de referater fra talsmandsmøder, som jeg har modtaget kopi af, at en tidligere talsmand for kvindeafdelingen anså det for upassende at have mænd på kvindeafdelingen. Det noterede ledelsen sig, men ledelsen henviste samtidig til, at der er tale om en afdeling fortrinsvis for kvinder.

Under telefonsamtalen den 19. april 2012 med den daværende talsmand oplyste hun, at der nu også var kommet mænd ind på afdelingen. Hun nævnte i den forbindelse det forhold, at fritidslokalerne kan benyttes af både mænd og kvinder, dog må mænd og kvinder ikke benytte kondirummet sammen, og at mænd og kvinder er sammen under gårdtur på gårdtursarealet.

Talsmanden oplyste samtidig, at kvinderne dog godt kan være i fred for mændene på afdelingen.

Den indsatte, som ombudsmanden talte med under inspektionen, oplyste, at det ikke er problemfrit, at der både er mænd og kvinder på afdelingen. Det samme gælder i køkkenet, der er arbejdsplads for både mænd og kvinder, og hvor hun selv arbejdede. Hun nævnte forskellige episoder, som hun dels havde hørt om, dels selv havde observeret.

Hun oplyste i den forbindelse, at personalet i køkkenet er meget opmærksomme på forholdet mellem de mandlige og kvindelige indsatte, og hun omtalte en episode, som der var taget hånd om.

Under inspektionen drøftede ombudsmanden kvindernes forhold, herunder forholdet mellem de kvindelige og mandlige indsatte, med ledelsen. Ledelsen oplyste (også), at personalet er meget opmærksomme på at beskytte kvinderne. Ledelsen oplyste desuden, at kvinderne selv er gode til at sige til, hvis de føler sig generet af mandlige indsatte. Hvis det sker, at en mand generer en kvinde på afdelingen, vil den pågældende mand blive flyttet fra afdelingen.

Det giver således efter fængslets opfattelse ikke anledning til problemer, at der er mænd på kvindeafdelingen. De mænd, der placeres på afdelingen, er som regel mænd fra det øvrige fængsel, som fængslet kender i forvejen og har udvalgt til at blive placeret på afdelingen.

Ledelsen oplyste også, at kvinderne ikke finder sig en kæreste i fængslet for at være i fred for andre mænd i fængslet, f.eks. på arbejdspladserne. Det blev også oplyst, at mænd og kvinder kun kan have interne besøg i fængslet, hvis de er gift eller har boet sammen inden indsættelsen. Forhold, der er etableret mellem indsatte i fængslet, giver således ikke adgang til interne besøg. Interne besøg foregår altid i besøgsafdelingen.

Jeg har noteret mig, at det efter fængslets opfattelse ikke er problematisk at have både mænd og kvinder på afdelingen, og at kvinderne generelt set kan være i fred for mændene på afdelingen.

Jeg har desuden noteret mig det, som den indsatte oplyste om, at personalet i køkkenet er meget opmærksomme på forholdet mellem de mandlige og de kvindelige indsatte; jeg går ud fra, at det gælder generelt dér, hvor mænd og kvinder færdes sammen i fængslet, herunder også på gårdtursarealet.

Jeg går også ud fra, at kvinder, der helst vil være fri for at være på en afdeling sammen med mandlige indsatte, så vidt muligt bliver placeret på eller kan flyttes til 4. etage. Kvinder, der ikke ønsker at være beskæftiget sammen med mænd, og som heller ikke er i målgruppen for Projekt Menneske, har mulighed for celledarbejde.

Jeg har desuden noteret mig, at kvinderne har mulighed for at være i kondirummet og hallen, uden at der er mænd til stede. Jeg går i øvrigt ud fra, at afdelingen ved tilrettelæggelsen af fritid ud fra den aktuelle sammensætning af de indsatte på afdelingen er opmærksom på i videst muligt omfang at tage hensyn til kvinder, der ikke ønsker at være sammen med mænd.

4.2.2. Særlige tilbud til de kvindelige indsatte

Da der kun er et forholdsmæssigt lille antal kvindelige indsatte i kriminalforsorgens institutioner, er det som anført i en artikel i Bladet Kriminalforsorgen, nr. 12, juni 2012, om en temadag i kriminalforsorgen den 12. marts 2012 svært at opretholde et stabilt og varieret udbud af beskæftigelsesaktiviteter, der er målrettet de kvindelige indsatte.

Som nævnt ovenfor kan de kvindelige indsatte i Vestre Fængsel deltage i programmet Projekt Menneske, der er et stofafvænningsprogram (motivationsprogram) for kvinder. Det foregår som også tidligere nævnt i afdelingens fælleslokaler. Personalet fra Projekt Menneske opsøger selv nyindsatte på afdelingen for at afklare, om de ønsker at deltage i programmet.

For så vidt angår fritiden har fængslet som ligeledes tidligere nævnt etableret et zumbahold kun for kvinder.

Jeg beder om at få oplyst, om fængslet har overvejet eller overvejer andre konkrete tilbud specielt til kvinderne.

5. Spørgsmål, der blev rejst af talsmanden og den anden indsatte

Talsmanden og den anden indsatte rejste flere spørgsmål i forbindelse med inspektionen. De fleste af disse spørgsmål afsluttede ombudsmanden i de opfølgende breve af 14. maj 2012 til de indsatte, men enkelte af dem har jeg valgt alligevel at nævne i rapporten. Jeg henviser til pkt 5.4. og 5.5.

De øvrige punkter er medtaget i rapporten – et enkelt punkt i pkt. 3 ovenfor og de andre nedenfor.

5.1. Toilet- og bedefaciliteter

Den indsatte, som ombudsmanden talte med under inspektionen, nævnte, at der kun er ét toilet til rådighed for de kvindelige indsatte på 3. etage, når der er mænd på afdelingen, da de to toiletter på denne etage i så fald er forbeholdt henholdsvis de kvindelige og de mandlige indsatte. Når der er mænd på etagen, er der derfor mange indsatte om ét toilet – især når der kun er få mænd og samtidig er overbelægning, som det bl.a. var tilfældet på inspektionstidspunktet.

Under den afsluttende samtale spurgte ombudsmanden til muligheden for at give de kvindelige indsatte adgang til det toilet, der er forbeholdt mændene. Ledelsen oplyste, at det ikke vil være muligt.

Ombudsmanden bad i forbindelse med den skriftlige opfølgning til den indsatte ledelsen om at uddybe baggrunden herfor.

I brevet af 11. juni 2012 har Københavns Fængsler oplyst, at der findes to toiletrum på 3. etage. I de perioder, hvor der færdes såvel kvindelige som mandlige indsatte på etagen, har fængslet besluttet at opdele toiletterne efter køn. Dette skyldes bl.a. risikoen for, at en mand kan lukke sig inde på toilettet sammen med en kvinde. Hvilket toilet, som henholdsvis kvinderne og mændene skal have adgang til, beslutes på baggrund af kønsfordelingen på afdelingen, således at det overrepræsenterede køn får adgang til det største af de to toiletter.

Ombudsmanden har tidligere – i forbindelse med inspektion den 25. november 2002 af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Ellebæk) – beskæftiget sig med spørgsmålet om opdeling af toilet- og bedefaciliteter på en afdeling, der husede både mænd og kvinder. Der var tale om en afdeling, der var forbeholdt kvinder, dog således, at der i tilfælde af en presset belægning tillige kunne opholde sig mandlige slægtninge til de pågældende kvinder på afdelingen. I en rapport af 19. maj

2003 om inspektionen af denne institution bad ombudsmanden om at få oplyst, hvilke overvejelser institutionen havde gjort sig med hensyn til at sikre, at frihedsberøvede kvinder kunne benytte toilet- og baderum ugenert, når der også opholdt sig mænd på afdelingen.

Københavns Fængsler, som institutionen dengang hørte under, oplyste, at institutionen kunne reservere det ene af de to separate toilet- og baderum til mænd og det andet til kvinder, men at det næppe ville blive respekteret af de frihedsberøvede. Efter fængslets opfattelse kunne en sådan opdeling på grund af de tætte familierelationer mellem de kvinder og mænd, der var på den pågældende afdeling, også betegnes som en ikke rimelig indskriden i et normalt uproblematisk afdelingsliv. Hvis der – mod hidtidig erfaring – konkret skulle vise sig problemer med en mandlig indsat på afdelingen, kunne denne flyttes.

I en opfølgingsrapport af 6. januar 2004 anførte ombudsmanden følgende:

”Af hensyn til de kvinder som ikke er i familie med de mænd som vil kunne være på kvindeafdelingen, bør der efter min opfattelse være separate bedefaciliteter således at de kan bade ugenert. Selv om en opdeling af de to toilet- og baderum til henholdsvis kvinder og mænd efter institutionens og fængslets opfattelse næppe vil blive respekteret, bør institutionen derfor efter min opfattelse foretage en opdeling der tilgodeser disse kvinder. Da der forholdsmæssigt kun vil være tale om få mænd i forhold til kvinder på afdelingen, kan opdelingen eventuelt ske på den måde at det ene toilet- og baderum ved skiltning forbeholdes for kvinder, mens det andet ved skiltning angiver at det kan benyttes af såvel kvinder som mænd.

Jeg beder institutionen og Københavns Fængsler om at overveje en sådan opdeling og meddele mig resultatet heraf.”

Københavns Fængsler oplyste herefter, at institutionen hurtigst muligt ville indføre den omtalte skiltning. Direktoratet for Kriminalforsorgen henholdt sig hertil, og i en opfølgingsrapport nr. 2 af 24. marts 2004 noterede ombudsmanden sig det oplyste.

Fra samme sag er jeg bekendt med, at embedslægeinstitutionen for det daværende Frederiksborg Amt i en rapport af 27. maj 2002 om et tilsynsbesøg den 10. april 2002 dette sted tilkendegav, at belægningen (i denne institution) efter embedslægeinstitutionens vurdering ikke bør være højere, end at der højst er 10 beboere pr. toilet. Det er endvidere tilkendegivet, at der bør være tilstrækkelige bedefaciliteter til, at indsatte har

adgang til et dagligt bad. Jeg henviser til s. 21 og 41 i ombudsmandens rapport af 19. maj 2003 om inspektionen, der findes på ombudsmandens hjemmeside.

For så vidt angår badefaciliteter har ombudsmanden tidligere – i en rapport af 13. maj 1997 om inspektion af Anstalten ved Herstedvester – tilkendegivet, at badeforholdene på en afdeling, hvor der var én bruser til 13 indsatte, efter hans opfattelse var utilstrækkelige.

De enkelte toiletter på kvindeafdelingen i Vestre Fængsel er et lokale, der indeholder både toilet og badefaciliteter (én bruser) til de indsatte.

Da kvinder og mænd kan færdes sammen på etagen uden for cellerne, har jeg ingen bemærkninger til, at fængslet med den angivne begrundelse ønsker en opdeling af toiletterne (og bad) efter køn, når der er mandlige indsatte på etagen.

Når der sker en sådan opdeling, har de indsatte imidlertid kun adgang til ét toilet og bad, og hvis der kun er (meget) få indsatte af det ene køn på afdelingen, og der samtidig er overbelægning, kan der, som anført af den indsatte, være mange indsatte om dette toilet- og baderum.

I lyset af ovenstående beder jeg Københavns Fængsler om en udtalelse om, hvorvidt der efter København Fængslers opfattelse er tilstrækkelige toilet- og badefaciliteter til rådighed på 3. etage, når der er både mandlige og kvindelige indsatte på etagen og kun få indsatte af de ene køn samt (eventuelt) tillige er overbelægning på afdelingen.

I den forbindelse beder jeg også Københavns Fængsler om at oplyse, om det, som fængslet har oplyst i brevet af 11. juni 2012, skal forstås sådan, at det efter fængslets opfattelse ikke vil være muligt at indføre en ordning som den, der blev etableret i sin tid i Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Ellebæk).

5.2. Belægning, herunder overbelægning

Kvindeafdelingen er som tidligere nævnt ikke forbeholdt kvindelige indsatte, men anvendes fortrinsvis til kvindelige indsatte. Ved pladsmangel andre steder i fængslet kan der placeres mandlige indsatte på afdelingen. Som også tidligere nævnt var der mænd på afdelingen på inspektionstidspunktet.

På inspektionstidspunktet var der også overbelægning på kvindeafdelingen. Under telefonsamtalen den 19. april 2012 med talsmanden oplyste hun, at der var etableret dobbeltbelægning med kort varsel.

Under inspektionen oplyste ledelsen, at der på dagen for inspektionen var etableret dobbeltbelægning på 11 celler på kvindeafdelingen. Det blev oplyst, at der normalt ikke etableres dobbeltbelægning i videre omfang på afdelingen, og at det ikke kun var på kvindeafdelingen, men også i fængslet i øvrigt, at der var overbelægning.

Det blev endvidere oplyst, at der havde været overbelægning på afdelingen næsten halvdelen af tiden i 2011.

Desuden blev det oplyst, at personalet taler med de indsatte, når det er nødvendigt at etablere dobbeltbelægning, og finder frem til, hvem der bedst kan bo sammen. Det går som regel nemmere på kvindeafdelingen end på andre afdelinger. Indsatte, der ikke ønsker at dele celle med en anden indsat, vil normalt heller ikke komme til det.

Den indsatte, som ombudsmanden havde samtale med under inspektionen, spurgte, om der er et loft, dels for hvor mange mænd der må være på afdelingen, dels for hvor mange dobbeltbelægnings der må etableres på afdelingen.

Hun nævnte i den forbindelse, at der som følge af, at mænd og kvinder ikke kan benytte kondirummet samtidig, bliver færre tider til kvinderne, jo flere mænd der er på afdelingen.

Anbringelsen af mænd på afdelingen har som tidligere nævnt også den konsekvens, at kvinderne må dele fællesrum og gårdtursareal med mændene, og at der sker en opdeling af toilet- og baderummene på 3. etage efter køn.

Under samtalen med ledelsen efter samtalen med den indsatte blev det oplyst, at der hverken er et loft for, hvor mange mænd der kan placeres på afsnittet, eller hvor mange dobbeltbelægnings der kan være, men som nævnt er der i praksis normalt ikke over 10-11 dobbeltbelægnings.

Ledelsen henviste i den forbindelse også til en generel sag, som ombudsmanden havde med Direktoratet for Kriminalforsorgen om overbelægning i kriminalforsorgens institutioner. I denne sag følger ombudsmanden belægningssituationen i kriminalforsorgens institutioner og havde rejst spørgsmål om konsekvenserne heraf for de ind-

satte i forhold til privatliv, kontakt med personalet, beskæftigelse, fritid, fysiske forhold mv.

Ombudsmanden har i øvrigt tidligere (den 24. november 2010) modtaget kopi af et brev fra talsmandsgruppen i Københavns Fængsler til ledelsen af fængslet om overbelægning dengang på kvindeafdelingen. Ombudsmanden opfattede dette brev som sendt til orientering, men oplyste talsmandsgruppen om, at han allerede fulgte det generelle spørgsmål om dobbeltbelægning. Ombudsmanden bad samtidig Københavns Fængsler om at underrette ham om svaret til talsmandsgruppen.

I brev af 1. december 2010 modtog ombudsmanden en sådan underretning fra Københavns Fængsler. I brevet til talsmandsgruppen anførte fængslet bl.a. følgende:

”På talsmandsmødet den 22. november 2010 rejste også I spørgsmålet. Fængslet var enig i, at det er beklageligt, at dobbeltbelæg for tiden er nødvendigt. Fængslet er grundlæggende enig i, at der ikke bør være dobbeltbelæg, og i, at det medfører gener og også ekstra belastning af afdelingerne. Imidlertid er kapacitetssituationen meget presset for Københavns Fængsler og for kriminalforsorgen som helhed. Fængslet forsøger løbende at udnytte kapaciteten bedst muligt, og fx at flytte indsatte til andre arresthuse og fængsler.”

Efter en henvisning til ombudsmandspraksis på området anførte Københavns Fængsler endvidere følgende:

”Københavns Fængsler opfatter indtil videre den nuværende situation på fx Vest 3. og 4. etage som inden for akutbegrebet, da dobbeltbelægget påbegyndes den 5. november 2010, hvor der til gengæld ikke havde været dobbeltbelæg siden en periode på 2 uger i juni 2010.”

I brev af 3. december 2010 kvitterede ombudsmanden for den underretning, som han havde bedt om. Ombudsmanden oplyste samtidig, at han generelt fulgte sagen, og at han i starten af december 2010 havde besluttet at indlede en generel undersøgelse af dobbeltbelægning mv. i kriminalforsorgens institutioner – en undersøgelse, der også havde betydning for Københavns Fængsler.

Som nævnt ovenfor rejste ombudsmanden i denne sag spørgsmål om konsekvenserne af overbelægning for de indsatte i forhold til privatliv, kontakt med personalet, beskæftigelse, fritid, fysiske forhold mv. Ombudsmanden indhente også nærmere oplysninger om belægningsituationen i 2010 og 2011 (ombudsmanden har tidligere i en

anden sag årligt modtaget statistiske oplysninger fra direktoratet om belægnings-situationen). Videre modtog ombudsmanden i sagen oplysninger fra direktoratet om, hvilke initiativer – både på kort og lang sigt (med angivelse af tidshorisont) – direktoratet havde sat i værk for at imødegå nogle af konsekvenserne af overbelægningen i kriminalforsorgens institutioner. Desuden modtog ombudsmanden kopi af en indstilling fra en arbejdsgruppe vedrørende placering og overførsel af indsatte, som direktoratet havde nedsat den 31. marts 2011. I brev af 17. januar 2012 noterede ombudsmanden sig de oplysninger, som direktoratet kom med, herunder at direktoratet løbende følger kapacitetsudnyttelsen meget nøje med henblik på at kunne sætte ind med initiativer til at mindske overbelægningsproblemer.

For så vidt angår overbelægning i arresthussektoren bemærkede ombudsmanden, at han forstod det oplyste sådan, at direktoratet fortsat i forbindelse med, at direktoratet følger sagen, griber ind, hvis det enkelte arresthus etablerer forhold, der forringer de indsattes forhold og deres rettigheder efter straffuldbyrdelsesloven og andre regler på en måde, som er utilfredsstillende i forhold til reglerne på området.

Direktoratet oplyste i øvrigt i sagen, at Københavns Fængsler har mulighed for at ”op-postere” med en fængselsbetjent (men ikke med personale inden for andre faggrupper) i forhold til sædvanlig normering, når der etableres dobbeltbelægning.

Efter at have modtaget svar på nogle yderligere spørgsmål, noterede ombudsmanden sig i et brev af 9. marts 2012 til direktoratet det, som direktoratet havde oplyst om forskellige tiltag, som direktoratet havde iværksat som følge af belægningspresset. Ombudsmanden noterede sig også, at direktoratet forventede, at der i 2012 fortsat ville være en høj belægning. Ombudsmanden bad om i begyndelsen af 2013 at modtage en orientering om belægnings-situationen i 2012 og om forventningerne til 2013. Jeg har endnu ikke modtaget denne orientering.

I et andet brev af samme dag til Direktoratet for Kriminalforsorgen noterede ombudsmanden sig bl.a., at direktoratet i en skrivelse ville bede fængselsinspektørerne og arrestinspektørerne om at rette henvendelse til direktoratet, hvis overbelægning forringer de indsattes forhold i en sådan grad, at rettighederne efter straffuldbyrdelsesloven og andre regler på området ikke kan opretholdes.

I de opfølgende breve af 14. maj 2012 til talsmanden og den anden indsatte, som ombudsmanden sendte efter inspektionen den 24. april 2012 af kvindeafdelingen i Vestre Fængsel, gengav ombudsmanden det, som ledelsen havde oplyst til ham efter samtalen med den indsatte. For så vidt angår ledelsens henvisning til den generelle sag,

som ombudsmanden har med Direktoratet for Kriminalforsorgen om overbelægning i kriminalforsorgens institutioner, orienterede ombudsmanden de indsatte om, at ombudsmanden i denne sag følger belægningssituationen i kriminalforsorgens institutioner og havde rejst spørgsmål om konsekvenserne heraf for de indsatte i forhold til privatliv, kontakt med personalet, beskæftigelse, fritid, fysiske forhold mv.

Ombudsmanden nævnte også, at spørgsmålet om belægning, herunder overbelægning, på kvindeafdelingen ville indgå i rapporten om inspektionen.

Jeg har noteret mig, at det kun er i forbindelse med overbelægning, at der placeres mænd på kvindeafdelingen. Selv om det optimale vil være en afdeling udelukkende for kvinder, jf. også anbefalingen i den ovenfor i pkt. 4.1 omtalte indstilling fra Direktoratet for Kriminalforsorgen om fængslede kvinders vilkår, har jeg ikke grundlag for at foretage mig videre vedrørende det forhold, at der også placeres mænd på afdelingen, når der mangler pladser i resten af fængslet. Jeg har i den forbindelse noteret mig, at de mænd, der placeres på afdelingen, er specielt udvalgt, primært blandt mænd fra det øvrige fængsel, som fængslet kender i forvejen.

Jeg har heller ikke grundlag for at foretage mig videre vedrørende det forhold, at der ikke er et loft for, hvor mange mænd der kan placeres på afdelingen; som nævnt er der tale om en almindelig afdeling, der dog fortrinsvis anvendes til kvinder, og det afhænger af den aktuelle belægningssituation, herunder antallet af kvinder og mænd i fængslet på et givent tidspunkt, hvordan sammensætningen på afdelingen er.

I den forbindelse har jeg dog samtidig noteret mig, at der ikke placeres mænd på 4. etage. På denne etage er der således mulighed for, at kvinder kan opholde sig adskilt fra mænd.

Med hensyn til overbelægning har jeg noteret mig, at der i praksis normalt ikke etableres overbelægning på kvindeafdelingen i videre omfang end det var tilfældet på inspektionstidspunktet.

Jeg har ovenfor under pkt. 5.1 rejst et spørgsmål om konsekvensen af overbelægning – i kombination med placeringen af mænd på afdelingen – i forhold til benyttelse af toilet og bad.

Jeg har ikke i øvrigt fundet grundlag for at foretage mig mere vedrørende spørgsmålet om belægning og overbelægning (specielt) på kvindeafdelingen; som nævnt følger jeg spørgsmålet om overbelægning generelt for hele kriminalforsorgens vedkommende.

5.3. Boldspil mv.

I brevet af 22. april 2012 oplyste talsmanden, at de indsatte havde bedt om en bold til gårdtursarealet og opsætning af net til boldspil på græsarealet.

Af referatet af et møde den 2. april 2012 i kvindeafdelingen fremgår det, at områdelederen ville drøfte dette spørgsmål med dagligdagsgruppen.

Ombudsmanden bad om at blive underrettet om, hvad der videre var sket eller ville ske vedrørende dette forhold.

I brevet af 11. juni 2012 har Københavns Fængsler oplyst, at der under gårdturen ifølge områdelederen ikke kan spilles med store bolde, da boldspil med store bolde er til for stor gene for de indsatte, der ikke ønsker at deltage i boldspillet.

Til gengæld er der mulighed for, at der på græsplænen kan spilles badminton med net, ligesom der vil blive tilbudt tennis med blød bold, hvis det kan administreres af de udøvende spillere uden at være til gene for medindsatte.

Da der er mulighed for anden fysisk aktivitet på gårdtursarealet end boldspil med store bolde, foretager jeg mig ikke mere vedrørende de indsattes ønske om en bold til gårdtursarealet. Hvis de indsatte har andre ønsker til fysiske aktiviteter på gårdtursarealet, henviser jeg de indsatte til at rejse det over for lederen af afdelingen.

Talsmanden ønskede også at få etableret en overdækning mere, hvor de indsatte kan stå i ly for regn mv. Hun henviste til, at den overdækning, der allerede er på gårdtursarealet, er for lille. Hun pegede på arealet ved siden af det "bur", der findes til det personale, der har opsyn på gårdtursarealet.

Ombudsmanden bad ledelsen om at tage stilling til dette ønske, og han bad ledelsen om at underrette sig om svaret til de indsatte vedrørende dette forhold.

I brevet af 11. juni 2012 har fængslet oplyst, at fængslet ikke tidligere er forelagt ønsker om yderligere overdækning af gårdtursarealet for at skærme mod sol og regn. Hvis det måtte være et ønske, vil fængslet gerne opsætte yderligere overdækning. Overdækningen vil blive placeret, hvor fængslet finder det mest hensigtsmæssigt.

Jeg har noteret mig det oplyste og går på baggrund heraf ud fra, at der er eller vil blive etableret en sådan overdækning.

5.4. Forplejning

Talsmanden omtalte fængslets grillmadsordning, der blev indført efter ombudsmandens inspektion i 2004 af Vestre Fængsel. Hun oplyste, at de indsatte ikke er tilfredse med denne ordning.

Hun oplyste, at der efter denne ordning en gang om ugen er mulighed for at vælge mellem to retter, og at den ene af de to retter altid er en pastasalat. Hun oplyste også, at der er en plan for fire uger ad gangen, hvorefter de samme retter kommer igen.

Ordningen er også omtalt i referatet af et møde med talsmændene i Københavns Fængsler, herunder den daværende talsmand for kvindeafdelingen. Ordningen havde været suspenderet i forbindelse med indførelse af et nyt kostkoncept i fængslet, men var blevet genoptaget. I referatet henvises drøftelser af spørgsmålet om kvaliteten af maden til "køkkenregi", og det er desuden nævnt, at ombudsmanden ville inddrage denne ordning i rapporten om en inspektion, som ombudsmanden foretog af Blegdamsvejens Fængsel. Denne inspektion fandt sted den 15. december 2011, og rapporten herom var endnu ikke udarbejdet, da inspektionen af kvindeafdelingen fandt sted.

Ledelsen henviste under inspektion den 24. april 2012 til de oplysninger, som ombudsmanden havde modtaget i forbindelse med inspektionen i december 2011 af Blegdamsvejens Fængsel.

I det opfølgende brev af 27. april 2012 til talsmanden for kvindeafdelingen nævnte ombudsmanden, at han ville inddrage det, som talsmanden havde anført om ensformigheden af retterne i ordningen, i sine overvejelser i forbindelse med udarbejdelsen af rapporten om inspektionen af Blegdamsvejens Fængsel. Han foretog sig på denne baggrund ikke mere vedrørende denne ordning i forbindelse med inspektionen den 24. april 2012 af kvindeafdelingen i Vestre Fængsel.

Jeg henviser til rapporten af 29. oktober 2012 om Blegdamsvejens Fængsel, der findes på ombudsmandens hjemmeside. Det, som talsmanden på kvindeafdelingen nævnte om ensformighed, indgår i følgende afsnit i ombudsmandens rapport om denne inspektion:

"Jeg må lægge til grund, at Københavns Fængsler (nu) opfylder forudsætningen om, at der skal være mindst to alternative retter at vælge mellem. Jeg lægger også til grund, at forudsætningen om dialog med talsmændene om kostforplejningen og løbende tilpasning af udvalget af retter også overholdes, og jeg henviser

derfor de indsatte til denne dialog, hvis der fortsat er forhold, som de er utilfredse med. Jeg foretager mig i øvrigt ikke mere vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt Københavns Fængsler lever op til forudsætningerne for dispensationen til ordningen med alternative retter en dag om ugen, og vedrørende klagen fra talsmanden i for afdeling Vest, 3. og 4. etage, i Vestre Fængsel [kvindeafdelingen; min tilføjelse] om ensformighed i udbuddet af retter i ordningen.”

5.5. Talsmandsordning

Talsmanden oplyste under telefonsamtalen, at hun kunne tale med alle de indsatte på afdelingen, og at der nu ville komme postkasser op, som de indsatte kan benytte, når de ønsker kontakt til deres talsmand. Under ombudsmandens besigtigelse af afdelingen så han en sådan postkasse.

Talsmanden efterlyste under telefonsamtalen bedre opfølgning på de spørgsmål, der rejses på talsmandsmøder.

Af de referater af talsmandsmøder, som ombudsmanden modtog forud for inspektionen, kan det ses, at der sker opfølgning på de spørgsmål, der rejses på talsmandsmøder med de indsatte. Dette meddelte ombudsmanden talsmanden og nævnte, at han ville overveje, om talsmandsordningen skulle indgå i rapporten om inspektionen.

Jeg har overvejet dette spørgsmål, men har ikke fundet grundlag for at inddrage spørgsmål om talsmandsordningen i øvrigt i rapporten. Hvis der er forhold vedrørende talsmandsordningen, som den nuværende talsmand eller de indsatte i øvrigt på afdelingen mener ikke fungerer godt nok, må jeg henvise dem til i første omgang at rejse dette over for ledelsen i fængslet.

Jeg har i den forbindelse noteret mig, at der er oplysninger om talsmandsordningen i Københavns Fængslers husorden (af november 2011), og at det heraf fremgår, at der er udarbejdet nærmere regler om talsmandsordningen i fængslets regelsamling.

5.6. Anonymitet

Den anden indsatte rejste et spørgsmål om sikring af de indsattes anonymitet i forbindelse med afholdelse af gudstjeneste, der transmitteres via fængslets interne tv til de indsatte. Hun oplyste, at det ikke kun er forkynderen, men også de indsatte, der kan ses på skærmen.

Ved lov nr. 113 af 3. februar 2012 om ændring af straffuldbyrdelsesloven og retsafgiftsloven, blev straffuldbyrdelseslovens § 35, stk. 1, 2. pkt. om afholdelse af gudstjenester ændret, så den nu har følgende ordlyd:

”Såfremt ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet, kan institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil, dog nægte bestemte indsatte adgang til at deltage i gudstjenester og begrænse antallet af deltagere. Hvis det besluttet at begrænse antallet af deltagere, skal de pågældende indsatte så vidt muligt i stedet have adgang til at overvære gudstjenesten via elektroniske medier.”

I Vestre Fængsel har det siden marts 2011 været muligt at transmittere de religiøse handlinger, der afholdes i fængslet, direkte på fængslets interne tv-kanal. De indsatte, der ikke kan få lov til at deltage fysisk i en gudstjeneste eller anden religiøs handling, kan således som udgangspunkt overvære den pågældende handling fra deres celler ved direkte transmission på de tv-apparater, som cellerne er udstyret med. Det er i forarbejderne til loven (forslag nr. L 9 af 9. november 2011 til lov om ændring af straffuldbyrdelsesloven og retsafgiftsloven (Revision af straffuldbyrdelsesloven mv.), Folketingstidende 2011-12, lovforslagets almindelige bemærkninger, punkt 3.2.2.) forudsat, at de indsatte, der deltager fysisk i den religiøse handling, i overensstemmelse med den hidtidige praksis i Vestre Fængsel bliver informeret om, at handlingen filmes, og at det kun er den religiøse forkynder, der filmes.

Under den efterfølgende samtale oplyste ledelsen, at kameraet i kirken er fastmonteret og kun er rettet mod forkynderen.

Ledelsen oplyste også, at de indsatte går forbi foran kameraet, når de går ind i kirken, men at kameraet først tændes, når gudstjenesten starter. Indsatte, der går til nadver, kan også komme ind foran kameraet.

Ledelsen oplyste videre, at de indsatte er gjort/gøres bekendt med, at gudstjenesten filmes og sendes via fængslets interne tv, og at der ikke tidligere har været rejst spørgsmål om problemer med hensyn til at sikre de indsattes anonymitet under gudstjenesten.

Ombudsmanden lagde herefter til grund, at praksis i fængslet er som beskrevet i forarbejderne til loven, men at der dog muligvis kunne være et problem i forhold til indsatte, der deltager i nadver. Ombudsmanden gik ud fra, at fængslet ville undersøge dette nærmere, og han bad fængslet om at underrette sig om resultatet heraf.

I brevet af 11. juni 2012 har fængslet oplyst, at gudstjenesten, der transmitteres på Københavns Fængslers interne tv-kanal, optages fra et kamera, som opstilles på et stativ og indstilles således, at det – uden løbende at skulle være personalebetjent – filmer præsten under gudstjenesten, men ikke kirkebænkene, hvorfra de indsatte overværer gudstjenesten. Da kameraet er indstillet til at filme præsten, er det korrekt, at indsatte, der i forbindelse med altergang kommer op til præsten, risikerer at komme med i billedet.

Københavns Fængsler har videre oplyst, at der som nævnt under inspektionen ikke tidligere har været rejst spørgsmål om emnet. På baggrund af ovenstående vil Københavns Fængsler imidlertid sørge for, at de indsatte orienteres om denne risiko for at komme med i billedet i forbindelse med altergang.

Jeg har noteret mig det oplyste og går således ud fra, at Københavns Fængsler har indført en procedure, der sikrer, at de indsatte gøres bekendt med risikoen for at komme med i billedet, hvis de går til altergang under gudstjenesterne.

5.7. Andre forhold

Som tidligere nævnt spurgte ombudsmanden også til andre forhold under samtalen med den indsatte. Det drejer sig om forholdet mellem de indsatte og de ansatte på afdelingen, herunder tonen, om personalet banker på, inden døren til cellen åbnes, og ventetid ved cellekald om natten.

Den indsatte oplyste, at nogle af de ansatte ikke taler pænt til (nogle af) de indsatte, at ikke alle banker på, og at der i nogle tilfælde kan gå lang tid, før celledøren åbnes efter et cellekald om natten.

Med hensyn til omgangstonen henviste ledelsen til referatet af mødet den 7. februar 2012 med alle talsmændene. Det fremgår heraf, at der hele tiden arbejdes med omgangstonen i fængslet, der nu har et to-dages kursusforløb for alle fængselsbetjente, hvor omgangstonen er i fokus.

Med hensyn til at banke på døren oplyste ledelsen, at personalet er informeret om, at der normalt skal bankes på, og at det påtales, hvis det ikke sker. Det fremgår af referatet af talsmandsmødet den 2. april 2012 på kvindeafdelingen, at talsmanden roste personalet for at være blevet rigtig gode til at markere på celledørene.

Med hensyn til toiletbesøg om natten oplyste ledelsen, at de indsatte naturligvis skal kunne komme på toilettet om natten.

I det opfølgende brev til den indsatte meddelte ombudsmanden, at han ikke foretog sig mere vedrørende disse forhold, men henviste indsatte, der oplever problemer med f.eks. lang ventetid for svar på cellekald, at klage til ledelsen i de konkrete tilfælde.

Opfølgning

Jeg beder om at Københavns Fængsler sender de oplysninger mv., som jeg har bedt om under pkt. 4.2.2 og 5.1, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Københavns Fængsler, Direktoratet for Kriminalforsorgen og de indsatte på kvindeafdelingen i Københavns Fængsler.

København, den 17-05-2013

Jørgen Steen Sørensen